

Una col·lecció incomparable

La Universitat de Barcelona presenta 'Figura', centrada en assajos sobre literatura comparada. Arrenquen amb el teòric francès Joseph Texte

♦♦♦♦♦ Jordi Nopca

“Va ser gràcies a un indisciplinat que la literatura comparada va arribar a existir com a disciplina a França”, diu Antoni Martí Monterde, professor de la **Universitat de Barcelona**, escriptor i director de la col·lecció *Figura*, que arrenca reivindicant un personatge mig oblidat de la comparatística, Joseph Texte (París, 1865-1900). “Encara ara la documentació sobre Texte és relativament escassa, i els seus llibres, tret de la tesi doctoral sobre Rousseau, són difícils de trobar -reconeix Martí-. Ara per ara, qui vulgui consultar *Els estudis de literatura comparada a l'estranger i a França*, un dels seus articles més importants, només pot acudir a la nostra edició, de la qual oferim, a més de la traducció catalana de Salvador Torcal i Anna Company, el facsimil en francès”. Joseph Texte va ser un personatge incòmode a la França acadèmica de finals del segle XIX perquè considerava que calia superar una concepció estrictament nacional de les literatures i posar-les en relació entre si. “No hi ha ciència d'un individu, d'un tipus, d'una espècie -escribia el 1890-. Qui diu ciència, diu classificació, és a dir, comparació. Si hi ha un esperit francès, un pensament francès, un art francès, no es definiran més que en relació amb els seus contraris”. Texte no

concebia “la influència literària en el sentit merament filològic, historicista, positivista, que posteriorment privilegiaren els comparatistes francesos de la primera meitat del segle XX”, recorda Antoni Martí. Va ocupar la primera càtedra de literatura comparada europea, a la Universitat de Lió, entre el 1896 i el 1900, any en què va morir a conseqüència d'una malaltia pulmonar, mentre ultimava el primer congrés internacional comparatista, que es va celebrar a París el mateix juliol del seu traspàs. “Fins a Joseph Texte, *cosmopolitisme* és sinònim de civilització francesa, és ell qui hi dona aquest matis internacionalista -comenta el professor-. De fet, el seu director de tesi, Ferdinand Brunetiere, considerarà el cosmopolitisme un dels enemics de la literatura francesa: ho considera una forma de desarrelament”. La mort prematura de Texte va fer que la seva càtedra fos ocupada per Fernand Baldensperger (1871-1958), “que va posar en marxa un programa de profunda nacionalització de la literatura comparada, que sempre tenia en la literatura francesa el centre de gravitació”. S'ofegaven, així, els prometedors inicis de la disciplina.

Els frustrats orígens catalans

La col·lecció *Figura*, vinculada a **Universitat de Barcelona** Edicions, neix amb un doble perfil: “D'una

'FIGURA' S'HA PRESENTAT A LA CALDERS AQUESTA SETMANA. CRISTINA CALDERER

banda volem rescatar textos poc coneguts però fonamentals de la història de la literatura comparada i de la crítica de la cultura, i de l'altra també publicarem reculls de les ponències del Grup de Recerca en l'Espai Intel·lectual Europeu”. Una mostra d'aquest segon vessant és *Comparatistes sense comparatisme* (UBe, 2018), editat per Antoni Martí Monterde i Teresa Rosell Nicolás: inclou catorze aportacions de professors i estudiosos de la literatura catalana, entre els quals hi ha Lluís Quintana, Sílvia Coll-Vinent, Enric Bou, Marina Porras i Jordi Llovet. “Cadascun d'ells s'ocupa d'un escriptor i intel·lectual que, a principis del segle XX, va integrar l'obra d'un o diversos autors europeus als seus discursos crítics -comenta Martí-. S'hi parla, per exemple, de

ESCRITS
SOBRE
LITERATURA
COMPARADA
JOSEPH TEXTE
EDICIÓ I
INTRODUCCIÓ
D'ANTONI MARTÍ
**UNIVERSITAT DE
BARCELONA**
126 PÀG. / 15 €

Joan Maragall, Joan Estelrich, Armand Obiols, Just Cabot, Eugeni d'Ors i Carles Soldevila. El nostre primer gran comparatista amb consciència de ser-ho va ser Ramon Esquerra [1909-1938], que valdria la pena estudiar més a fons”. Conventut que a Catalunya hi ha “un cosmopolitisme innat i gens tòpic” que és un laboratori ideal per al desenvolupament del comparatisme -si bé a escala universitària els estudis no van arrencar fins a finals de la dècada dels 90-, Antoni Martí Monterde publicarà a *Figura* traduccions inèdites en català de Víctor Klemperer -autor de l'imprescindible *La llengua del Tercer Reich*-, de pioners comparatistes com Arturo Farinelli i d'estudiosos contemporanis com Joseph Jurt, Túa Blesa i Marc Audi. ➤